

МОН УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
(УНУС)

Олена Непочатенко
«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Голова приймальної комісії УНУС
Олена НЕПОЧАТЕНКО
« 12 » квітня 2022 р.

ПРОГРАМА

**ДОДАТКОВИХ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ
ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО СТУПЕНЯ «ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ» ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

Голова предметної комісії

Олена Прокопчук
(підпис) **Олена ПРОКОПЧУК**

Укладачі: д. е. н., доцент Прокопчук О.Т.; к. е. н., доцент Власюк С. А.; к. е. н., доцент Бондаренко Н. В.; д.е.н., професор Мальований М. І. (гарант освітньої програми).

Схвалено вченою радою факультету економіки і підприємництва (протокол № 4 від 22 лютого 2022 р.).

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва (протокол № 6 від 21 лютого 2022 р.).

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Характеристика змісту програми	5
2. Критерії оцінювання підготовленості вступників	23
3. Список рекомендованої літератури	24

ВСТУП

Програма додаткового вступного іспиту в аспірантуру за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» відображає загальне коло кваліфікаційних вимог до теоретичних знань претендентів до вступу в аспірантуру. На основі програми складається перелік питань вступного іспиту й формуються екзаменаційні білети.

За цією спеціальністю можуть навчатися в аспірантурі фахівці, які мають повну вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста чи магістра із спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» та суміжних з нею інших спеціальностей. Вступники до аспірантури повинні мати фундаментальні знання в області загальнотеоретичних та практичних знання зі спеціальності, яка орієнтована на вивчення методологічних і науково-прикладних питань, виявлення закономірностей, тенденцій розвитку структурних змін в системі державних і корпоративних фінансів, у банківській сфері, фінансовій діяльності підприємств, фінансового ринку та ринку цінних паперів, ринку страхових послуг, – що дають можливість пояснити роль фінансів у регулюванні та забезпеченні соціально-економічного розвитку держави та регіонів.

1. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

ЧАСТИНА 1. «ФІНАНСИ»

Тема 1. Сутність фінансів, їх функції і роль

1. Предмет науки про фінанси. Об'єктивні передумови виникнення і розвитку фінансів.
2. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна, історична категорія.
3. Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення.
4. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин.
5. Прості і складні фінансові категорії. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.
6. Функції фінансів.
7. Фінансова інформація та її роль у реалізації контрольної функції.
8. Вплив фінансів на розвиток суспільного, виробництва.
9. Фінансове забезпечення відтворювального процесу.
10. Фінансове регулювання і фінансове стимулювання економічних і соціальних процесів.

Тема 2. Фінансова система

1. Поняття фінансової системи і теоретичні основи її побудови.
2. Структура фінансової системи.
3. Сфери та ланки фінансових відносин, їх характеристика.
4. Державне регулювання фінансових відносин.
5. Оперативне управління фінансовою системою.
6. Управлінські функції Міністерства фінансів і його регіональних управлінь і відділів, Контрольно-ревізійної служби, Державної податкової адміністрації, Державного казначейства, Рахункової палати, Пенсійного фонду, Національного банку України, Міжбанківської валютної біржі, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку.
7. Роль фінансової системи держави у забезпеченні умов економічного зростання.

Тема 3. Фінансова політика і фінансовий механізм

1. Фінансова політика як складова економічної політики держави.
2. Складові фінансової політики. Завдання і принципи фінансової політики.
3. Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин.
4. Взаємодія фінансового механізму з фінансовою політикою. Складові елементи фінансового механізму. Фінансове планування і прогнозування: суть, принципи, методи, завдання.
5. Зміст фінансового контролю, його призначення. Види, форми і методи фінансового контролю.
6. Фінансовий аудит як незалежний фінансовий контроль.
7. Суб'єкти фінансового контролю в Україні, їх функції.
8. Фінансові норми і нормативи; фінансові ліміти і резерви; фінансові стимули і санкції.

Тема 4. Фінанси господарських суб'єктів

1. Сутність фінансів господарських суб'єктів і принципи їх організації.
2. Грошові надходження від діяльності підприємств, їх склад і економічна характеристика. Класифікація доходів і видатків.
3. Фінансові ресурси. Власні і залучені грошові кошти.
4. Особливості фінансів підприємств різних організаційно-правових форм.
5. Фінанси бюджетних установ.
6. Кошторисне фінансування, його зміст і принципи.
7. Управління процесами формування і використання фінансових ресурсів господарських суб'єктів.
8. Розроблення балансів грошових потоків і прогнозування фінансових результатів.

Тема 5. Державні фінанси

1. Склад і структура державних фінансів, характеристика їх грошових потоків.
2. Фінансові ресурси держави.
3. Державні доходи і державні витрати.
4. Джерела формування державних доходів, фактори їх зростання.
5. Державні витрати на задоволення суспільних благ і послуг.
6. Система державних фінансів за їх ієрархічним рівнем.
7. Менеджмент державних фінансів.

Тема 6. Податки і податкова система

1. Сутність і функції податків.
2. Класифікація податків. Елементи системи оподаткування.
3. Податкова система: поняття, основи побудови.
4. Становлення та розвиток податкової системи України.
5. Податковий кодекс України, його значення для формування і функціонування податкової системи держави.

Тема 7. Бюджет і бюджетна система

1. Бюджет як економічна і правова категорія.
2. Місце і значення бюджету в загальній системі фінансових відносин.
3. Розподільна і контрольна функція бюджету.
4. Бюджетний механізм фінансового регулювання.
5. Бюджетна система: поняття і принципи побудови.
6. Регулювання міжбюджетних відносин.
7. Поняття бюджетного процесу і його складові етапи.
8. Порядок складання, розгляду і затвердження проектів державного і місцевих бюджетів.
9. Виконання бюджетів за доходами і видатками.
10. Казначейська система виконання державного і місцевих бюджетів.

Тема 8. Доходи і видатки державного бюджету

1. Економічна сутність доходів і видатків бюджету.
2. Загальний і спеціальний фонди державного бюджету.

3. Класифікація бюджетних доходів. Джерела формування бюджетних доходів.

4. Податкові і неподаткові надходження, їх склад і структура.

5. Видатки державного бюджету, їх класифікація.

6. Основні напрямки використання бюджетних коштів.

7. Форми бюджетного фінансування.

8. Бюджетний дефіцит. Проблеми скорочення і можливі джерела покриття бюджетного дефіциту.

Тема 9. Місцеві фінанси

1. Сутність і склад місцевих фінансів.

2. Фінансові ресурси місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

3. Склад доходів місцевих бюджетів.

4. Загальний і спеціальний фонди місцевих бюджетів.

5. Видатки місцевих бюджетів.

6. Обов'язкові видатки і видатки на реалізацію делегованих центральною владою повноважень.

7. Бюджет розвитку місцевих бюджетів.

8. Позички місцевим бюджетам.

9. Зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні.

Тема 10. Державні цільові фонди

1. Необхідність створення та призначення державних цільових фондів.

2. Загальнодержавні соціальні фонди та їх значення для забезпечення системи соціального страхування.

3. Пенсійний фонд.

4. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

5. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

6. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві.

7. Фонд України соціального захисту інвалідів.

8. Джерела формування доходів і напрямки видатків.

9. Управління коштами загальнодержавних цільових фондів.

10. Цільові фонди місцевих органів влади.

Тема 11. Державний кредит і державний борг

1. Економічна сутність державного кредиту.

2. Види державного кредиту.

3. Форми внутрішнього державного кредиту. Форми зовнішнього державного кредиту.

4. Державний борг. Структура державного боргу, механізм його формування.

5. Управління державним боргом і його обслуговування.

Тема 12. Страхування і страховий ринок

1. Необхідність і роль страхування.

2. Функції страхування.

3. Суб'єкти страхових відносин.
4. Форми і методи страхового захисту.
5. Система страхових фондів.
6. Класифікація страхування.
7. Принципи обов'язкового і добровільного страхування.
8. Страхування майна юридичних і фізичних осіб.
9. Страхування кредитних і фінансових ризиків.
10. Особисте страхування.
11. Перестрахування.
12. Доходи і витрати страховика.
13. Прибуток страхових організацій, його розподіл і використання.
14. Поняття страхового ринку і його організаційна структура.
15. Учасники страхового ринку.
16. Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні.
17. Формування і розвиток страхового ринку в Україні.

Тема 13. Фінансовий ринок

1. Сутність фінансового ринку, його роль у мобілізації і розподілі фінансових ресурсів.
2. Суб'єкти фінансового ринку.
3. Структура фінансового ринку.
4. Грошовий ринок.
5. Ринок кредитних ресурсів.
6. Фондовий ринок.
7. Види цінних паперів.
8. Правове регулювання фондового ринку.
9. Фондова біржа: правове становище, організація і порядок роботи.
10. Функції фондової біржі.
11. Порядок допуску цінних паперів до обігу на фондових біржах.
12. Ринок фінансових послуг, його роль у функціонуванні економічної системи.
13. Види фінансових послуг.

Тема 14. Міжнародні фінанси

1. Сутність, призначення і роль міжнародних фінансів.
2. Світові фінансові потоки: валютні, кредитні, фінансові ринки.
3. Фінансові діяльність міжнародних організацій.
4. Міжнародні фінансові інституції.
5. Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями.
6. Міжнародний фінансовий ринок: міжнародний ринок грошей (валютний ринок), міжнародний ринок кредитних ресурсів, міжнародний ринок цінних паперів.

ЧАСТИНА 2. «ФІНАНСОВИЙ РИНОК»

Тема 1. Фінансовий ринок: сутність, структура, функції та роль в економіці

1. Фінансовий ринок та його сутність.
2. Роль фінансового ринку в економічній системі.

3. Модель кругообороту доходів та продуктів.
4. Основні економічні суб'єкти фінансового ринку: домогосподарства, підприємства, держави, іноземний сектор. Заощадження та інвестиції.
5. Попит і пропозиція на фінансовому ринку та фактори, що на них впливають.
6. Класифікація фінансових інструментів.
7. Функціональна та інституціональна структури фінансового ринку.
8. Функції фінансового ринку.

Тема 2. Регулювання фінансового ринку

1. Законодавче регулювання та державне управління процесами на фінансовому ринку.
2. Фінансове право.
3. Регулювання фінансового ринку в країнах з розвинутою ринковою економікою.
4. Наднаціональні органи регулювання фінансових ринків.
5. Перспективи розвитку регулювання фінансового ринку України.
6. Законодавство з питань регулювання фінансового ринку України.

Тема 3. Фінансові посередники

1. Фінансові інститути та їх різновиди.
2. Ринок фінансового посередництва, як складова фінансового ринку.
3. Загальне поняття фінансового посередництва.
4. Послуги, що надаються фінансовими посередниками: послуги з оцінки ризику та розміщення цінних паперів на фінансовому ринку; агентські послуги, лізинг, факторинг, брокерська та дилерська діяльність.
5. Перспективи розвитку фінансового посередництва в Україні.

Тема 4. Ринок капіталів

1. Ринок капіталів, його економічна природа та структура.
2. Функції та суб'єкти ринку капіталів.
3. Фондовий ринок як складова ринку капіталів.
4. Функції фондового ринку. Інструменти фондового ринку.
5. Акції та облігації як класичні інструменти ринку капіталів.
6. Ринок облігацій.
7. Види облігацій.
8. Ринок державних цінних паперів.
9. Види акцій.
10. Випуск, реєстрація та розміщення акцій.
11. Оцінка ефективності окремих фондових інструментів.
12. Прибуток по акціях.
13. Фундаментальний та технічний аналіз ринку акцій.
14. Кредитний ринок як складова ринку капіталів та його функції.
15. Банки як основні учасники кредитного ринку.

Тема 5. Ринок похідних фінансових інструментів

1. Економічна сутність похідних інструментів та їх класифікація.
2. Види фінансових інструментів.

3. Ринок похідних фінансових інструментів як складова частина сучасного фінансового ринку.
4. Історія виникнення та розвитку ринку страхових угод.
5. Характеристика основних похідних фінансових інструментів.
6. Форвардні контракти. Визначення і види форвардних угод. Їхні переваги та недоліки.

Тема 6. Фондовий ринок

1. Суть та поняття цінних паперів, їх загальна характеристика.
2. Класифікація цінних паперів.
3. Характеристика фондового ринку та його інфраструктури.
4. Джерела капіталу та принципи функціонування фондового ринку.
5. Суб'єкти фондового ринку та види їх діяльності.
6. Фактори, що впливають на стан фондового ринку.

Тема 7. Грошовий ринок та ринок банківських позичок

1. Грошовий ринок як складова частина фінансового ринку.
2. Фінансові інструменти грошового ринку.
3. Суб'єкти грошового ринку.
4. Попит та пропозиція на грошовому ринку.
5. Функції грошового ринку.
7. Обліковий ринок та його особливості.
8. Фінансові інструменти облікового ринку та їх особливості.
9. Характеристика міжбанківського ринку.
10. Операції на міжбанківському ринку.
11. Розвиток грошового ринку в Україні.
12. Операції відкритого ринку.
13. Облігації внутрішньої державної позики.

Тема 8. Валютний ринок

1. Валютний ринок та його сутність.
2. Структура валютного ринку.
3. Суб'єкти валютного ринку та їх класифікація.
4. Характерні риси суб'єктів валютного ринку. Об'єкт валютного ринку.
5. Поняття конвертованості валюти.
6. Класифікатор іноземних валют. Валютний курс. Теорія паритету купівельної спроможності.
7. Види валютних курсів.
8. Валютні операції та їх групування.
9. Міжнародні розрахунки та їх форми.
10. Основні інструменти валютного ринку.
11. Міжбанківський, клієнтський та біржовий ринки.
12. Функції валютного ринку. Особливості валютного ринку в Україні.

Тема 9. Фондова біржа та біржові операції

1. Історія розвитку бірж та основи їх організації у країнах з розвинутими ринковими відносинами.
2. Фондова біржа як організаційно оформлений, постійно діючий ринок цінних паперів.

3. Види фондових бірж.
4. Біржові операції.
5. Основи організації та роботи біржі.
6. Біржовий ринок України.
7. Учасники біржового ринку.
8. Порядок проведення операцій на фондовій біржі.
9. Біржова і позабіржова торгівля цінними паперами в Україні.
10. Індикатори фондового ринку – фондові індекси та рейтинги.
11. Сутність біржового індексу.
12. Методологічні прийоми розрахунку індексів.
13. Функції фондових індексів. Рейтинги фондового ринку та їх розрахунок.

ЧАСТИНА 3. «СТРАХУВАННЯ»

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

1. Сутність, необхідність і форми страхового захисту.
2. Форми організації фондів страхового захисту.
3. Сутність страхування як економічної категорії та його специфічні ознаки.
4. Виникнення та етапи розвитку страхування.
5. Функції страхування.
6. Принципи страхування: конкурентність, страховий ризик, страховий інтерес, максимальна сумлінність, відшкодування збитків у межах реально завданих втрат, франшиза, суброгація, контрибуція, співстрахування і співстрахування, диверсифікація.
7. Місце і роль страхування в системі грошових відносин в умовах ринкової економіки.

Тема 2. Класифікація страхування

1. Поняття класифікації страхування, її наукове та практичне значення.
2. Ознаки класифікації: історичні, економічні, юридичні.
3. Класифікація страхування за об'єктами: галузі, підгалузі і види страхування.
4. Класифікація за формами проведення страхування.
5. Порівняльна характеристика обов'язкового і добровільного страхування.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінювання

1. Поняття та економічна суть страхових ризиків.
2. Класифікація ризиків у страхуванні.
3. Поняття «ризик-менеджменту».
4. Управління страховими ризиками та його етапи.
5. Ідентифікація ризиків.
6. Аналіз і оцінка ризиків.
7. Контроль за ризиком та його фінансування.
8. Методи управління ризиком.

Тема 4. Страховий ринок

1. Поняття страхового ринку, його економічний зміст.
2. Умови функціонування страхового ринку. Функції страхового ринку.
3. Види страхових ринків.
4. Структурна будова страхового ринку.
5. Страхові посередники, їх роль на страховому ринку.
6. Етапи становлення страхового ринку України, їх особливості та характеристика.
7. Проблеми та напрями розвитку страхового ринку.
8. Договір страхування як основний інструмент страхового ринку, його зміст.

Тема 5. Страхова організація

1. Типи й види страхових організацій, які створюються в Україні.
2. Організаційні форми існування страховика.
3. Органи управління страховою компанією та їх функції.
4. Схема організаційної структури страхової організації та характеристика структурних підрозділів.
5. Відокремлені підрозділи страховика, їх призначення.
6. Органи управління страховою компанією та їх функції.
7. Об'єднання і асоціації страховиків, їх функції, завдання та місце на страховому ринку.

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

1. Необхідність, значення та мета державного регулювання страхової діяльності.
2. Правове забезпечення страхової діяльності в Україні.
3. Система методів державного регулювання.
4. Завдання та функції органів державного нагляду за страховою діяльністю в Україні.
5. Ліцензування страхової діяльності.
6. Напрями вдосконалення державної політики у галузі страхування.

Тема 7. Особисте страхування

1. Суть і призначення особистого страхування, його значення і роль в забезпеченні соціального захисту громадян.
2. Класифікація особистого страхування.
3. Основні види і форми особистого страхування.
4. Страхування життя і його основні види.
5. Страхування від нещасних випадків.
6. Медичне страхування та його концепції.
7. Перспективи розвитку особистого страхування в Україні.

Тема 8. Майнове страхування

1. Майнове страхування, його необхідність і значення.
2. Специфічні риси майнового страхування.
3. Форми і види майнового страхування.
4. Страхування майна юридичних осіб.
5. Види договорів майнового страхування.
6. Страхування в сільському господарстві.

7. Страхування кредитних і фінансових ризиків.
8. Страхування майна фізичних осіб.
9. Перспективи розвитку майнового страхування юридичних і фізичних осіб.

Тема 9. Страхування відповідальності

1. Відповідальність як об'єкт страхових відносин.
2. Необхідність, економічна суть і особливості страхування відповідальності.
3. Підгалузі і види страхування відповідальності.
4. Страхування загальної цивільної відповідальності.
5. Особливості страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в Україні.
6. Моторне (транспортне) страхове бюро України та його функції.
7. Міжнародна система страхування «Зелена карта».
8. Перспективи розвитку страхування відповідальності.

Тема 10. Перестраховання і співстраховання

1. Сутність і роль перестраховання.
2. Суб'єкти перестраховання.
3. Вимоги законодавства України щодо перестраховання ризиків у нерезидентів.
4. Методи перестраховання (факультативний, облігаторний, змішаний).
5. Форми перестраховальних операцій (пропорційна і непропорційна).
6. Співстраховання та механізм його застосування.
7. Учасники співстраховання.
8. Перспективи і напрями розвитку перестраховання і співстраховання в Україні.

Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика

1. Склад та економічний зміст доходів страховика.
2. Доходи від страхової діяльності.
3. Зароблені страхові премії як основне джерело доходів страховика.
4. Поняття страхового тарифу та порядок його визначення.
5. Доходи від інвестиційної та іншої фінансової діяльності.
6. Склад та економічний зміст витрат страховика.
7. Фінансові результати страхових операцій.
8. Визначення прибутку страховика.
9. Оподаткування страхових компаній.
10. Особливості оподаткування прибутку (доходів) страховика.

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії

1. Поняття фінансової надійності страховика та її значення.
2. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення.
3. Власні кошти страховика.
4. Статутний і гарантійний фонди страховика.
5. Показники платоспроможності.
6. Фактичний і нормативний запаси платоспроможності, порядок їх обчислення.

7. Страхові резерви, їх види.
8. Технічні і математичні резерви, їх склад та порядок формування.

ЧАСТИНА 4. «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

Тема 1. Основи фінансів підприємств

1. Поняття і сутність фінансів підприємств.
2. Функції фінансів підприємств.
3. Фінансові відносини між підрозділами підприємств, між суб'єктами господарювання, з державою, банками, страховими компаніями.
4. Грошові доходи, грошові фонди, фінансові ресурси підприємства.
5. Джерела формування фінансових ресурсів.
6. Основи організації фінансів підприємств.
7. Фінансовий механізм. Структура фінансового механізму підприємства та її характеристика.
8. Фінансова діяльність підприємства.
9. Зміст, завдання та організація фінансової роботи на підприємстві.

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств

1. Сутність і значення грошових розрахунків.
2. Готівкові та безготівкові розрахунки, їхній взаємозв'язок і значення в господарській діяльності підприємства.
3. Безготівкові розрахунки і принципи їх організації.
4. Роль безготівкових розрахунків у фінансовій діяльності підприємства.
5. Документи, використовувані в безготівкових розрахунках та їхня характеристика.
6. Порядок відкриття рахунків у банках.
7. Форми безготівкових розрахунків.
8. Черговість платежів при дефіциті коштів на розрахунковому рахунку підприємства.
9. Неплатежі та їх причини.

Тема 3. Грошові надходження підприємств

1. Економічна характеристика, склад і класифікація грошових надходжень.
2. Виручка від реалізації продукції, робіт, послуг.
3. Фактори впливу на її величину.
4. Розрахунок та планування виручки.
5. Розподіл виручки.
6. Формування валового і чистого доходу.
7. Грошові надходження від іншої реалізації.
8. Витратний механізм підприємства.
9. Формування витрат на виробництво і реалізацію продукції.
10. Формування цін і тарифів на підприємстві.
11. Вільні і регульовані ціни.
12. Побудова оптових, відпускних і роздрібних цін.

Тема 4. Формування і розподіл прибутку підприємств

1. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства.

2. Прибуток від реалізації продукції.
3. Фактори впливу на прибуток.
4. Порядок формування прибутку.
5. Методи розрахунку прибутку від реалізації.
6. Планування прибутку методом прямого розрахунку та аналітичним методом.
7. Розподіл і використання прибутку.
8. Аналіз рентабельності підприємства.
9. Шляхи збільшення прибутку і росту рентабельності виробництва.

Тема 5. Оподаткування підприємств

1. Система оподаткування, її функції та призначення.
2. Види податків, які сплачують підприємства в Україні.
3. Непрямі податки та особливості їх впливу на фінансово-господарську діяльність.
4. Податок на додану вартість.
5. Платники податку.
6. Об'єкти оподаткування.
7. Пільги щодо оподаткування ПДВ.
8. Порядок відшкодування сум податку.
9. Акцизний податок. Платники податку, об'єкт оподаткування. Ставки податку та порядок обчислення.
10. Прямі податки. Податок на прибуток підприємств. Платники податку. Порядок визначення оподатковуваного прибутку.
11. Плата за землю.
12. Місцеві податки і збори.
13. Єдиний соціальний внесок.

Тема 6. Обігові кошти підприємств

1. Роль оборотних коштів у господарсько-фінансовій діяльності підприємства.
2. Методи визначення потреби в обігових коштах.
3. Метод прямого розрахунку та його застосування. Норми і нормативи обігових коштів, їх розрахунок.
4. Джерела формування оборотних коштів.
5. Власні обігові кошти.
6. Нестача власних обігових коштів, її визначення, причини виникнення та джерела поповнення.
7. Показники ефективності використання обігових коштів.
8. Оборотність обігових коштів і способи її прискорення.
9. Коефіцієнти, що характеризують використання обігових коштів.
10. Позикові джерела фінансування недостачі оборотних коштів.
11. Імобілізація і вивільнення оборотних коштів.

Тема 7. Кредитування підприємств

1. Кредит, його необхідність і роль у фінансовій діяльності підприємства.
2. Принципи організації кредитування.
3. Форми кредитів.

4. Банківський, комерційний, лізинговий та інші види кредитів.
5. Визначення потреби у кредитних ресурсах. Порядок одержання кредиту в банку.
6. Оцінка кредитоспроможності позичальника.
7. Визначення терміну використання кредиту.
8. Механізм повернення кредиту.
9. Позичковий процент, фактори впливу на нього та джерела сплати.
10. Товарний кредит.

Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

1. Склад і структура основних засобів підприємства.
2. Показники стану та ефективності їх використання.
3. Знос і амортизація.
4. Методи розрахунку амортизаційних відрахувань.
5. Сутність і склад капітальних вкладень, джерела їх фінансування.
6. Власні фінансові ресурси підприємств та їхні джерела.
7. Залучення коштів від інших суб'єктів господарювання.
8. Кредитування відтворення основних засобів.
9. Ринкові механізми фінансування розширеного відтворення основних фондів підприємств: фінансовий лізинг, створення фінансово-промислових груп, кліринг, залучення грошових ресурсів на основі холдингу, інвестиції, емісія цінних паперів, субсидії.
10. Державне фінансування капітальних вкладень.

Тема 9. Оцінка фінансового стану підприємств

1. Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність і значення.
2. Показники фінансового стану.
3. Ліквідність підприємства, її показники та методика їх визначення.
4. Оцінка показників ліквідності, фактори впливу на їх значення.
5. Платоспроможність підприємства, її суть.
6. Фактори впливу на платоспроможність.
7. Методика їх визначення та оцінка показників платоспроможності.
8. Фінансова стійкість підприємства.
9. Система показників фінансової стійкості, методика їх розрахунку.

Тема 10. Фінансове планування на підприємстві

1. Значення та основні принципи фінансового планування на підприємстві.
2. Роль фінансового планування в діяльності підприємства.
3. Методи фінансового планування.
4. Фінансовий план підприємства, його структура, порядок і методи розробки.
5. Розрахунок показників доходної та видаткової частини фінансового плану.
6. Баланс доходів і витрат фінансового плану.
7. Організація оперативного фінансового планування на підприємстві.
8. Платіжний календар, його структура і функції.
9. Порядок складання платіжного календаря.

10. Виконання фінансового плану.

Тема 11. Фінансова санація підприємств

1. Фінансова криза на підприємстві, причини її виникнення.
2. Фінансова санація підприємств, її економічний зміст та порядок проведення.
3. Санаційний аудит.
4. Розробка програми санації.
5. Банкрутство підприємства: причини та наслідки.
6. Внутрішньогосподарський механізм фінансової стабілізації.
7. Внутрішні фінансові джерела санації.
7. Державна фінансова підтримка санації.

ЧАСТИНА 5. «ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

Тема 1. Сутність та функції грошей

1. Раціоналістична та еволюційна концепція походження грошей.
2. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив.
3. Гроші як гроші й гроші як капітал.
4. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями.
5. Еволюція кредитних грошей. Різновиди сучасних кредитних грошей.
6. Купівельна спроможність як вираз грошей за різних їх форм.
7. Поняття про функції грошей та їх еволюція.
8. Якісні властивості грошей.

Тема 2. Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує

1. Поняття грошового обороту.
2. Основні суб'єкти грошового обороту.
3. Поняття грошового потоку та критерії класифікаційних потоків.
4. Характеристика основних видів грошових потоків. Структура грошового обороту.
5. Готівковий та безготівковий сектори грошового обороту.
6. Маса грошей, що обслуговує грошовий обіг, її склад та фактори, що визначають її зміну.
7. Грошові агрегати.
8. Швидкість обігу грошей: поняття, фактори, що визначають швидкість обігу, вплив її на масу та сталість грошей.
9. Закон кількості грошей. Механізм поповнення маси грошей в обігу.
10. Грошовий мультиплікатор.
11. Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий обіг: банкноти, розмінна монета, депозитні гроші, векселі, чеки, їх суть та характеристика.

Тема 3. Грошовий ринок

1. Суть грошового ринку.
2. Суб'єкти грошового ринку.
3. Економічна структура грошового ринку.
4. Ринок грошей і ринок капіталів.
5. Ринок цінних паперів та валютний ринок як складові грошового ринку.

6. Попит на гроші.
7. Суть та форми вияву попиту на гроші. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші.
8. Пропозиція грошей.
9. Суть та механізм формування пропозиції грошей.
10. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей.
11. Графічна модель грошового ринку.
12. Рівновага на грошовому ринку та процент.
13. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку.

Тема 4. Грошові системи

1. Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни.
2. Елементи грошової системи.
3. Основні типи грошових систем, їх еволюція.
4. Створення і розвиток грошової системи України.
5. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні.
6. Державне регулювання грошової сфери як головне призначення і грошової системи.
7. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери.
8. Методи регулювання грошової сфери.
9. Грошово-кредитна політика центрального банку.
10. Інструменти грошово-кредитного регулювання. Фіскально-бюджетна і грошово-кредитна політика в системі державного регулювання ринкової економіки.

Тема 5. Інфляція та грошові реформи

1. Суть інфляції.
2. Вимірювання інфляції.
3. Види інфляції за формою прояву та темпами знецінення грошей.
4. Причини інфляції.
5. Економічні та соціальні наслідки інфляції.
6. Державне регулювання інфляції.
7. Дефляційна політика.
8. Політика доходів.
9. Суть та види грошових реформ.
10. Особливості проведення грошової реформи в Україні.
11. Соціальні аспекти грошової реформи в Україні.

Тема 6. Валютний ринок та валютні системи

1. Поняття валюти.
2. Види валюти: національна, іноземна, колективна.
3. Суть та види валютних відносин. Валютний курс та конвертованість валют.
4. Суть, основи формування та види валютного курсу.
5. Валютний ринок: суть та основи функціонування.
6. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку.
7. Основні види валютних операцій.

8. Роль банків на валютному ринку.
9. Валютне регулювання: суть та необхідність.
10. Механізм регулювання валютного курсу.
11. Платіжний баланс в механізмі валютного регулювання.
12. Органи валютного регулювання.
13. Золотовалютні запаси в системі валютного регулювання.
14. Валютні системи: поняття, структура, призначення.
15. Види валютних систем.
16. Розвиток валютної системи України.
17. Характеристика сучасної світової валютної системи та роль МВФ у її функціонуванні.

Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей та монетарна політика

1. Сутність пропозиції грошей, економічні наслідки її зростання.
2. Загальна модель формування пропозиції грошей та її побудова.
3. Механізм грошовокредитного мультиплікатора та роль банків у формуванні пропозиції грошей.
4. Чинники та механізми впливу на пропозицію грошей небанківських економічних суб'єктів.
5. Механізми впливу державних фінансів на пропозицію грошей.
6. Роль грошово-кредитної політики у формуванні пропозиції грошей.

Тема 8. Роль грошей у ринковій економіці

1. Переваги монетарної економіки перед бартерною.
2. Дискусії щодо нейтральності грошей у процесі відтворення.
3. Передавальний механізм впливу грошей на реальну економіку.
4. Моделі впливу пропозиції грошей на економіку в короткостроковому періоді.
5. Моделі впливу пропозиції грошей на економіку в довгостроковому періоді.
6. Дискусії про роль грошей та практика регулювання пропозиції грошей.

Тема 9. Теорії грошей

1. Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати.
2. Неокласичний варіант розвитку класичної теорії грошей.
3. Вклад Дж. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей.
4. Сучасний монетаризм як альтернативний напрям кількісної теорії.
5. Зближення концепцій монетаристів та неокейнсіанців у їх рекомендаціях щодо грошово-кредитної політики в сучасних умовах.

Тема 10. Сутність та функції кредиту

1. Необхідність кредиту.
2. Загальні передумови формування кредитних відносин.
3. Суть кредиту.
4. Позичковий капітал та кредит.
5. Зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями.

6. Економічна основа, стадії та закономірності руху кредиту.
7. Суб'єкти та суб'єкти кредитних відносин.

Тема 11. Форми, види та роль кредиту

1. Форми та види кредиту.
2. Критерії класифікації кредиту.
3. Принципи банківського кредитування.
4. Економічні межі кредиту.
5. Поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення.
6. Кредиті відносини та інфляція.
7. Функції та роль кредиту.
8. Основні напрями прояву ролі кредиту в ринковій економіці.
9. Еволюція державного та споживчого кредиту.

Тема 12. Теоретичні основи процента

1. Сутність процента та його функції.
2. Види процентних ставок і їх вимірники.
3. Сфера застосування кожного виду процентних ставок.
4. Чинники, які впливають на рівень відповідних процентних ставок.
5. Мета і правила формування портфеля активів.
6. Способи нарахування процентів.
7. Роль процента у суспільстві.

Тема 13. Фінансові посередники грошового ринку

1. Сутність, призначення та види фінансового посередництва.
2. Економічні вигоди фінансового посередництва.
3. Банки як провідні інституції фінансового посередництва.
4. Функції банків.
5. Небанківські фінансові інституції.
6. Фінансове регулювання.
7. Банківська система в механізмі фінансового регулювання.
8. Інновації у фінансовому посередництві.

Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків

1. Сутність, призначення, походження та розвиток комерційних банків.
2. Класифікація комерційних банків.
3. Основи організації банківської діяльності, її регулювання і контроль.
4. Економічна сутність джерел та порядок формування власного капіталу, залучених і позичених коштів банку.
5. Сутність банківських ризиків та основи їх менеджменту.
6. Основні положення, які регламентують кредитну та інвестиційну діяльність комерційних банків.
7. Сутність, призначення та організація банківських послуг.

Тема 15. Центральні банки в системі монетарного управління та банківського регулювання

1. Призначення центрального банку.
2. Об'єктивність виникнення емісійних банків та створення центральних банків.

3. Проблема незалежності центральних банків від органів державної влади.
4. Основні функції центрального банку.
5. Сутність грошово-кредитної політики, її цільова спрямованість та інструменти реалізації.
6. Місце центрального банку в системі банківського регулювання.

Тема 16. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їхнього співробітництва з Україною

1. Інтеграційні процеси та створення міжнародних валютно-кредитних установ.
2. Міжнародний валютний фонд і його діяльність в Україні.
3. Світовий банк. Банк міжнародних розрахунків. Необхідність та форми їх співробітництва з Україною.
4. Цілі та основні напрями діяльності регіональних валютно-кредитних установ.
5. Європейський банк реконструкції та розвитку.
6. Європейський інвестиційний банк.

ЧАСТИНА 6. «БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»

Тема 1. Банківська система як провідна ланка кредитної системи

1. Сутність і необхідність кредитної системи.
2. Структура кредитної системи.
3. Основні елементи, що формують банківську та парабанківську ланки кредитної системи.
4. Роль банківських установ у формуванні та функціонуванні кредитної системи.
5. Роль держави у формуванні кредитної системи, особливості державного регулювання її функціонування.
6. Основні напрями прояву ролі кредитної системи у розвитку ринкової економіки.
7. Вплив кредитної системи на запровадження досягнень науково-технічного прогресу в суспільне виробництво.

Тема 2. Банківська діяльність: поняття процес становлення, функції

1. Поняття банківської системи та її основні елементи.
2. Передумови виникнення банківської діяльності.
3. Основні теорії походження банківської справи.
4. Ключові етапи розвитку банківської діяльності.
5. Функції сучасної банківської установи в ринковій економіці.

Тема 3. Еволюція та сучасний стан банківської системи України

1. Передумови реорганізації та основні етапи формування сучасної банківської системи України.
2. Структурні особливості сучасної банківської системи України.
3. Класифікація комерційних банків.
4. Законодавча регламентація специфіки діяльності комерційних банків в Україні.

5. Основні показники діяльності та стан банківської системи України на сучасному етапі її розвитку.

6. Проблеми розвитку вітчизняної банківської системи та перспективи їх вирішення.

Тема 4. Суть комерційного банку та організаційні основи його побудови

1. Визначення банківської установи відповідно до чинного законодавства України.

2. Відмінність комерційного банку від центрального банку.

3. Цілі комерційного банку та їх взаємодія.

4. Особливості спеціалізації банківських установ в Україні.

5. Принципи банківської діяльності.

6. Важливість формування та підтримки довіри до банку з боку клієнтів.

7. Типовий комплекс заходів із залучення та збереження фінансово стабільних клієнтів.

8. Види організаційно управлінських структур комерційного банку.

9. Повноваження та функції структурних підрозділів банківської установи.

10. Сутність, основні принципи організації банківських операцій, їх класифікація.

Тема 5. Ресурси комерційного банку та їх формування

1. Поняття банківських ресурсів, їх основні джерела та класифікація.

2. Сутність банківського капіталу, його структура та функції.

3. Характеристика фондів, що формують капітал банку.

4. Поняття субординованого капіталу та боргу.

5. Вимоги до залучення коштів на умовах субординованого боргу та їх використання.

6. Поняття достатності капіталу.

7. Фактори, що визначають достатність капіталу комерційного банку.

Тема 6. Державне регулювання банківської діяльності в Україні

1. Порядок створення, реєстрації, та ліцензування комерційних банків.

2. Можливі формами та порядок реорганізації комерційних банків в Україні.

3. Необхідність державного регулювання банківської діяльності.

4. Основні види та методи регулювання діяльності комерційних банків.

5. Поняття та відмінності ліквідності та платоспроможності комерційного банку.

6. Вимоги, яким повинні відповідати банківські установи в Україні.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВСТУПНИКІВ

Додаткове вступне випробування має кваліфікаційний характер та передує іспиту з іноземної мови та фаховому вступному випробуванню. Додаткове вступне випробування оцінюється за двобальною шкалою - склав/не склав. Для успішного складання додаткового вступного випробування і допуску до фахового вступного випробування вступник повинен продемонструвати розуміння основних положень питань програми та правильно відповісти не менш, як на 2 питання. У випадку, якщо вступник не склав додаткове вступне випробування, він не допускається до складання фахового вступного випробування та вступного іспиту з іноземної мови і втрачає право брати участь у конкурсному відборі.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексєєв І.В., Колісник М.К. Гроші та кредит: навч. посіб. / І. В. Алексєєв, М. К. Колісник. К.: Знання, 2019. 253 с.
2. Бандурка, О. М. Гроші та кредит : Підручник. Затв. МОНУ для студ. ВНЗ / О. М. Бандурка, В. В. Глущенко, А. С. Глущенко. Львів : Магнолія 2018, 2016. 368 с.
3. Базилевич В. Д. Страхування: практикум: навч. посібник / В. Д. Базилевича. 2 вид. переробл. і допов. К.: Знання, 2018. 607 с.
4. Бердар М. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. / М. М. Бердар. К.: Центр учбової літератури, 2019. 352 с.
5. Бечко П. К., Захарчук О. А. Основи оподаткування: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / П. К. Бечко, О. А. Захарчук. К.: Центр учбової літератури, 2019. 168 с.
6. Бондар Н. О. Страхувальний менеджмент: навчальний посібник / Н. О. Бондар; Міністерство освіти і науки України, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут". Харків: ХАІ, 2020. 155 с.
7. Буднік М. М., Мартюшева Л.С., Сабліна Н.В. Фінансовий ринок: навч. пос. / М. М. Буднік К.: Центр учбової літератури, 2019. 334 с.
8. Вовчак О. Д. Гроші та кредит : навч. посібник / О. Д. Вовчак. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 424 с.
9. Горбач Л. Страхування: підручник. / Л. М. Горбач, Е. В. Кадебська. К.: КондорВидавництво, 2016. 544 с.
10. Глущенко С. В. Гроші та кредит: Конспект лекцій. / С. В. Глущенко. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 86 с.
11. Еш С.М. Фінансовий ринок. Навч. посіб. 2-ге вид. / С. М. Еш. К.: Центр учбової літератури, 2019. 528 с.
12. Загорський В. С. Фінанси: навчальний посібник. / В.С. Загорський, О.Д. Вовчак, І.Г. Благун, І.Р. Чуй. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2018. 405с.
13. Закон України «Про банки і банківську діяльність» №2121-III від 07.12.2000 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
14. Закон України «Про Національний банк України» №679-XIV від 20.05.1999 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
15. Закон України «Про страхування» від 4 жовтня 2001р. № 44 (зі змінами й доповненнями). Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
16. Зянько, В. В. Фінанси підприємств : навч. посіб. Частина 1 / Зянько В. В., Фурик В. Г., Вальдшмідт І. М. Вінниця : ВНТУ, 2016. 126 с.
17. Коваленко В. В., Коренєва О. Г. та ін. Банківська система України. [монографія] / В. В. Коваленко, О.Г. Коренєва. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2020. 187 с.
18. Коваленко Д. І. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика [текст]: навч. посіб. / Д. І. Коваленко, В. В. Венгер. Київ : «Центр учбової літератури», 2019. 578 с.

19. Козак Ю. Г. Логвінова Н. С. Міжнародні фінанси: Навчальний посібник. Видання 3-тє, перероблене та доповнене. / Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, В. В. Ковалевський – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 236 с.
20. Конституція України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
21. Колодізєв О.М. Гроші і кредит: підручник. Затверджено МОН / О. М. Колодізєв, В. Ф. Колесніченко. Київ, 2017. 615 с.
22. Крупка М. І. Банківська система: навч. посіб. / М. І. Крупка. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. 508 с.
23. Кузнецова С. А. Банківська система. [навч. посіб.] / С.А. Кузнецова. К.: Центр учбової літератури, 2019. 400 с.
24. Мельник К. М. Банківські операції: навч. посіб / Мельник К. М., Непочатенко О. О.//. Вінниця, ПП «ТД «Едельвейс і К», 2018. 320 с.
25. Михайловська І. М., Ларіонова К. Л. Гроші та кредит: навчальний посібник. / І. М. Михайловська, К. Л. Ларіонова. Львів: Новий Світ – 2000, 2017. 432 с.
26. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств : підручник / О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук. К. : «Центр учбової літератури», 2018. 504 с.
27. Оспіщев В. І. Фінанси: курс для фінансистів: навч. посібник / В. І. Оспіщев, О. П. Близнюк, Л.І. Лачкова та ін.]; за ред. В. І. Оспіщева. К.: Знання, 2019. 567 с.
28. Петрук О. М. Банківська справа / О. М. Петрук. за ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинця]: [навч. посіб.]. К.: Кондор, 2019. 464 с.
29. Пікус Р. В. Страхування: опорний конспект лекцій : (українською та російською мовами) / Р. В. Пікус. К.: Логос, 2015. 275 с.
30. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг. Закон України від 12.07.2001р. зі змінами від 2.10.2012 р. №5410-VI. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
31. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України № 3480-IV від 23.02.2006 року [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3480-15> – 07.11.2011 р.
32. П'ятак Т. В. Гроші і кредит: навч.- метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Т. В. П'ятак, Н. О. Власова. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2018. 182 с.
33. Реверчук С. К. Гроші та кредит: підручник / С. К. Реверчук, В. І. Грушко, Л. І. Дмитриченко, І. Г. Скоромович, О. Ю. Сова. Київ : Знання, 2017. 382 с.
34. Ролінський О. В. Управління фінансовою санацією підприємства : навч. посібник. / О. В. Ролінський, О. Т. Прокопчук, А. М. Андрющенко, Л. Д. Тулуш. – Умань. : Видавець «Сочінський», 2019. 462 с.
35. Романенко, О. Р. Фінанси : підручник для ВНЗ / О. Р. Романенко ; Міністерство освіти і науки України. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 310 с.

36. Рябенко Г. М. Страхування: навчальний посібник / Г. М. Рябенко, Н. М. Сіренко, А. С. Кравченко. Миколаїв: МНАУ, 2017. 399 с.
37. Тарасенко І. О. Фінанси підприємств : підручник / І. О. Тарасенко, Н. М. Любенко. К. : КНУТД, 2019. 360 с.
38. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. посіб. / О. С. Філімоненков К.: Кондор, 2018. 400 с.
39. Холодна Ю. Є. Банківська система: навчальний посібник / Ю. Є. Холодна, О. М. Рац. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2019. 316 с.
40. Шило В.П. Фінанси підприємств (за модульною системою навчання):теоретично-практичний посібник / В. П. Шило, С. Б. Ільїна, С. С. Доровська. – К.: Професіонал, 2016. 288 с.
41. Шелудько В. М. Фінансовий ринок: Підручник. – 3-тє вид., стер. Затверджено МОН / В. М. Шелудько К., 2015. 535 с.
42. Юрій С. І. Фінанси: підручник. / С. І. Юрій, В. М. Федосов. – 2-ге вид.переробл. і доповн. К. : Знання, 2012. 687 с.